

**8 клас**

**Урок №41**

**Дата:**

## **ЗОНА СТЕПУ**

**Мета:** формувати в учнів знання про географічне положення зони степу; закласти поняття про взаємозв'язки між компонентами природи в зоні степу; показати особливості зони, порівняно з іншими природними зонами; на конкретних прикладах продемонструвати результати впливу господарської діяльності людини на природні особливості зони степу; удосконалювати навички щодо комплексної характеристики зони; продовжити формувати вміння працювати з картографічними матеріалами, зокрема з тематичними картами рельєфу, клімату; продовжити формувати вміння працювати з різними джерелами інформації; формувати навички порівняння природних комплексів.

**Обладнання:** підручник, атлас, карта фізико-географічного районування, карти України: фізична, кліматична, ґрунтів, рослинності.

**Тип уроку:** комбінований.

**Географічна номенклатура:** фізико-географічні підзони, краї та області зони; раніше вивчені об'єкти рельєфу, гідрографії, адміністративні області.

**Очікувані результати: учні навчаться:**

- порівнювати зональні особливості степу з іншими природними зонами України;
- характеризувати взаємозв'язки між компонентами природи у природній зоні степу;
- наводити приклади природоохоронних територій у межах степової зони;
- розпізнавати географічне положення, межі зони, підзон;
- оцінювати вплив господарської діяльності людини на природні особливості зони степу.

## **ХІД УРОКУ**

### **I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ**

### **II. ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ**

**Методичний прийом «Географічна розминка»**

Один учень працює біля карти:

- на карті покажіть межу між лісостеповою і зоною мішаних і широколистяних лісів;
- на карті покажіть найбільші форми рельєфу в межах зони мішаних і широколистяних лісів та лісостепу;
- на карті покажіть найбільші природоохоронні об'єкти зони лісостепу та мішаних і широколистяних лісів

Назвіть підзони, що виділяються в зоні лісостепу. За якими ознаками відбувається це виділення? До яких умов існування пристосовані тварини лісостепової зони?

### III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТА ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

#### СТЕП

Степе широкий наш, батьку наш сивий!  
Скіфи та половці, та чумаки.  
Сіллю сиваською шлях притрусили  
Та й опочили в могилах віки.  
Де твої межі і де твій початок?  
В чім твоя велич і в чім таїна?  
Мчить над житами нестримна тачанка —  
Наше безсмертя і наша весна.  
Степе широкий наш, рідний наш брате,  
Трунку, настояний на полині!  
Поки ти світиш нам — нас не здолати:  
Наше коріння — в твоїй глибині.

*Б. Мозолевський*

Пригадайте, хто такі скіфи, половці, чумаки.

### IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

#### Методичний прийом «Картографічний практикум»

За картами атласу учні з'ясовують географічне положення і межі степової зони.

#### Методичний прийом «Географічна експедиція»

Учні об'єднуються в експедиційні групи з обранням капітану. Кожен капітан отримує маршрутний лист, у якому прописані етапи руху експедиційного дослідження.

Учні, користуючись різними джерелами інформації, проводять географічне дослідження щодо характеристики зони степу.

#### *Інформація маршрутного листа для геоморфологів:*

- дослідіть види рельєфу, виокремте серед нього — рівнини, височини, гори, кряжі, які розташовані в межах цієї природної зони, знайдіть їх на карті;
- перелічіть корисні копалини, які є в межах цієї природної зони.

#### *Інформація маршрутного листа для кліматологів:*

- визначте типи клімату;
- встановіть температуру повітря середню літню та зимню — максимальну та мінімальну;
- визначте кількість опадів.

#### *Інформація маршрутного листа для гідрологів:*

- назвіть річки та визначте їх розташування;

- з'ясуйте тип живлення річок;
- визначте режим та характер течії цих річок.

***Інформація маршрутного листа для ґрунтознавців:***

- з'ясуйте, які типи ґрунтів характерні для цієї природної зони;
- встановіть методи меліорації, характерні для цієї природної зони.

***Інформація маршрутного листа для біологів:***

- поясніть особливості рослинного світу цієї природної зони;
- визначте, яким є тваринний світ природної зони, його пристосованість до умов життя в межах цієї зони.

***Інформація маршрутного листа для екологів:***

- назвіть екологічні проблеми, які характерні для цієї природної зони;
- знайдіть на карті природоохоронні території, що розташовані в межах природної зони;
- поясніть, як використовують природу цієї природної зони в господарській діяльності людини (які сільськогосподарські культури в ній можна вирощувати, які галузі промисловості доцільно розвивати на основі лісових, земельних, мінеральних, кліматичних та інших ресурсів, а також лікувально- оздоровче значення цієї зони).

Кожна група висуває свого представника, який доповідає про дослідження, решта учнів йому допомагають.

У кінці роблять загальний висновок, що загалом фізико-географічний поділ має такий вигляд: степова зона поділяється на підзони, а ті, у свою чергу, поділяються на краї (провінції).

Північно степова підзона має краї: Дністровсько-Дніпровський північно степовий, Лівобережно-Дніпровсько-Приазовська північно степовий, Донецький північно степовий, Задонецько-Донський північно степовий.

Середньостепова підзона має краї: Причорноморський середньостеповий, Південностепова (сухостепова) під зона та провінції: Причорноморсько-Приазовський сухостеповий, Кримський степовий.

**Методичний прийом «Картографічний практикум»**

На контурну карту нанести провінції степової зони.

**Методичний прийом «Самостійна робота»**

Застосовуючи різноманітні джерела інформації, учні знаходять інформацію про природоохоронні території — заповідники та національні природні парки.

**Методичний прийом «Географічний кінозал»**

Учням пропонують переглянути фільм про заповідник «Асканія-Нова», створений 1898 року Фрідріхом Едуардовичем Фальц-Фейном, який зараз носить його ім'я.

Заслухати доповіді учнів про Дунайський біосферний заповідник, Дніпровсько-Орільський заповідник, Єланецький степ — природний заповідник, Луганський заповідник, Український степовий заповідник, Казантипський заповідник, Опуцький заповідник, Лебедині острови — філія Кримського природного заповідника в мілководній Каркінітській затоці — місце гніздівлі та зимівлі водяно-болотних птахів.

На території степової зони розташований Національний природний парк

«Святі гори» (випереджальне завдання — підготувати на наступний урок інформацію про національний природний парк Святі гори).

## **V. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ**

### **Методичний прийом «Бесіда»**

Назвіть природні зони, які виділяють у межах території України.

Перелічіть заходи, що вжито з метою збереження природи України та природних ландшафтів. Схарактеризуйте природу нашого краю.

До якої природної зони він належить?

## **VI. ПІДСУМОК УРОКУ**

На підставі вивченого матеріалу пригадайте, що вам ще відомо про степову зону України.

Природна степова зона займає 40 % території України і є найбільш розораною близько 2/3 площі. Активна сільськогосподарська діяльність обмежена недостатньою зволоженістю та такими несприятливими природними явищами, як посухи, суховії, засолення ґрунтів.

## **VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ**

1. Опрацювати § 34 підручника.

2. Провести дослідження «Ландшафти своєї місцевості, їх освоєння і використання. Виявлення ландшафтів у світі, що мають схожість з ландшафтами України».